

ЮГОСЛАВЯНСКИ СТЕНОГРАФЪ.

JUGOSLAVJANSKI

STENOGRAPH.

Broj 1. SOFIJA, 1. februarja 1880. Теџај IV.

Имаѣва всѣки вто- ри мѣсець.	Izhaja vsaki drugi mesec.	Izlazi svaki drugi mjesec.	Имаѣаи сваки дру- ги месец.
Цѣна за год. 5 фр.	Cena na leto 2 gld.	Sjena na god. 2 for.	Цена на год. 5 дин.

КЪМЪ НАШИТЪ ПОЧИТАЕМИ ЧИТАТЕЛИ ВЪ БЪЛГАРИЯ.

Редакторътъ на „Югославянский Стенографъ“ съ преселението си въ България почнува тука да продължава издаванието на вече три години съществувавший листъ, и разширява програмата му, като си полага за главна задача обработванието и въвежданието на стенографиата въ България. При това той ще има предъ видъ, щото развитието на българската стенография да върви съгласно съ системътъ развитъ между другитѣ Югославянски племена: Словенцитѣ, Хърватитѣ и Сърбитѣ. „Югославянский Стенографъ“, който се издава до скоро въ Загребъ, защищаваше и представляваше интереситѣ и нуждитѣ особено на Хърватската и Словенската стенография, и до колко успѣшно изпълняваше задачата си, това показва значителното число спомоществатели, които е притежавалъ, макаръ и да бѣше първийтъ по стенографията специаленъ листъ между гореуказанитѣ славянски племена. Досегашната му хубава програма като си разширява кръгътъ, редактора обича да върва че и числото на читателитѣ му ще се умножи, и че не само досегашнитѣ спомоществатели ще му останжтъ вѣрни, но още очаква особено отъ Българскитѣ народъ, помежду когото

начналъ да дѣйствува, щото той охотно съчувствено да се притече на помощъ и да подкрѣпи съ нему свойственната добра воля, това превъзходно и полезно предприятие.

Редакцията отъ своя страна обѣщава, съответственно съ гореуказаната програма, всячески да се старае за доброто уреждане, за бързайтъ и успѣшниятъ напредѣкъ, за обширното распространение на стенографията ни, която е станала една неизбѣжно нужна наука за всѣка една напредвающа, а особено за всѣка конституционална държава, и която служи на всѣка друга наука като една твърдѣ улеснителна и приятна спомагателка и е повикана да играе най-важна роль въ Народнитѣ Събрания.

Заради това „Югославянский Стенографъ“ ще донася постепенно разяснения за Българската стенография, и тази година ще се занимава повечето съ нейната теоретическа часть, а въ идущитѣ годишни течения ще има практическа цѣль.

Следователно нашиятъ вѣстникъ ще може да служи като отмѣна на учителъ за всички ония, които нѣматъ случайтъ да слушатъ преподаванието на стенографията, а на ония които живѣятъ въ столицата на Княжеството ни и могатъ да слушатъ стенографическитѣ преподавания, тѣмъ ще служи като единъ много добъръ способъ и ръководство за повтораване и обяснение на слушаниятъ и запомнениятъ учебенъ материялъ.

Понеже едно малко племе само за себе си не е достаточнo, за да може съ добъръ успѣхъ да развие и обработи стенографията, въ ползата на дѣлото е да се дѣйствува въ това отношение взаимно и солидарно съ намъ близкитѣ братски народности; а при това искусството и науката непознаватъ никакви предѣли между народноститѣ и племената, и още по малко между еднокръвни и събратени народности, както сѣ Българитѣ, Сърбитѣ, Хърватитѣ и Словенцитѣ.

Освенъ това трѣбва да се земе въ внимание моментътъ, че стенографията е позвана за бъдуще писмо да бѣде на интеллигентитѣ. Повнато е, че между гореуказаните Славянски племена сѣще-

ствува разлика въ писменността, именно че Словенцитѣ и Хърватитѣ пишатъ съ Латински, а Сърбитѣ и Българитѣ съ Кирилски букви; а стенографията е срѣдство за премахване на тѣзи разлики, и слѣдъ това не малко ще способствува за вече сбдижаване на тѣзи племена.

Надѣваме се прочее, че добрата цѣль на нашето предприятие ще намѣри желателниятъ отзивъ между всичкитѣ Южни Славяни, а найвече между Българитѣ, която цѣль ще бждемъ въ състояние толкова поскоро и по лесно да постигнемъ, колкото повече подпорка ни се даде въ това предприятие.

Нека Божието Провидение благослови нашето предприятие да се осъществи въ похва и хвала на Българскитѣ Народъ.

Редакцията.

НАУКА ЗА БЪЛГАРСКАТА СТЕНОГРАФИЯ.

У В О Д Ъ.

Стенографията или тѣснописанието (отъ Гръцката дума „стенос“ тѣсно и „графо“ пишж) е писмо, съ което е възможно тѣй бързо да се пише както се и говори. Това писмо по право би могло да се нарича Tachigrafija т. е. скорописание, но първото название е усвоено почти у всичкитѣ народи, защото стенографическитѣ знакове заематъ твърдѣ малко пространство. Съ бързината си стенографията трѣбва да съединява тѣй също такова яснотъ, каквато дава и обикновенното писмо, така щото който познава системата безъ мъжа може да прочете онова, което самъ и онова, което е другий стенографъ написалъ.

Пуждата отъ таково писмо се е появявала въ всѣкое времѣ и у всичките народи, гдѣто свободниятъ говоръ е ималъ влияние на държавното щастие.

Стенографията намираме въ старото времѣ въ римскитѣ Сенатъ и въ ново времѣ най напредъ въ Англичанитѣ, а послѣ въ

Французитѣ и Нѣмцитѣ, гдѣто тя се е възвишила до наивисока техническа съвършеность по системата на Францъ Кеаверъ Габелсбергеръ. Неговата система е преминала скоро на всичкитѣ европейски езици съ твърде добъръ успѣхъ.

Системата, която ни тука развиваме, се основава на сжщитѣ принципи, по които е пренесена Габелсбергеровата стенография на другитѣ Славянски езици, и които принципи сж се показали като най-згодни за Славянскитѣ езици.

Науката за стенографията се дѣли на три части: Глава I.: Наука за буквитѣ и тѣхното съединение въ думитѣ.

Глава II.: Наука за съкращаване на думитѣ.

Глава III.: Наука за дебатното или Парламентарното писмо. (Съкращаване на предложенията или логическо съкращаване).

ГЛАВА I.

§. I. Въ тая глава се говори за азбуката и за междусобното съединяване на стенографическитѣ знакове.

Азбука.

Стенографическитѣ знакове се движатъ между четири линии:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Знаковетѣ за съгласнитѣ букви се различаватъ по голѣмината си: 1. на малки, 2. срѣдни и 3. дълги. Всичкитѣ гласни букви сж малки. Стенографическитѣ знакове се пишатъ по третия линия както при обикновенното писмо. Ония знакове, които се простиратъ отъ третя до първата или четвъртата линия, казватъ се дълги, ония, които испълняватъ пространството между третия и втората линия, казватъ се срѣдни, а ония, които и това пространство не испълняватъ подпълно, наричатъ се малки.

Нуждно е начинающій да пише нѣколко времѣ на такива линии за да може да си впечатли различната величина на буквитѣ; покъсно стигатъ дветѣ срѣдни линии или една (3.) която обучениитѣ най-бѣтне съвсемъ може да изостави.

Правописание.

§ 2. Главното правило за правописанието казва: Пиши както чувашъ. По това правило нѣма да се пише нито **ъ** **ь**, защото се не чуватъ; а може да се пише на мѣсто **тч** = **ч**, на мѣсто **дц** и **тц** = **ц**, (сърдце = сърце), на мѣсто **лъ** = **л**, (учитель = учител), на мѣсто **зб** = **сб**; по нѣкога особено въ края на думитѣ се употребява **с** на мѣсто **з**, (азъ = асъ), и т. п.

Чуждитѣ думи се пишжтъ както се изговарятъ. Между малки и голѣми букви не се нази разликата, която съществува въ обикновенното писмо. Въ мѣсто точка туря се чертица (-).

Гласнитѣ.

§ 3. Гласнитѣ обикновено се недоисписватъ, но всяка има свои особенний ликъ и характеръ, и ся означаватъ при предстоящите съгласни съ полагаието на тѣхнийтъ ликъ въ тѣзи съгласни знакове; гдѣто това не е възможно да стане тамъ се написватъ. Да разгледаме сега веѣка гласка отдѣлно.

Е

§ 4. Тази гласна има характеръ на равномерностъ и се назначава съ права тѣнка чертица. Кога се съединяватъ двѣ съгласни съ една тѣнка чертица, тогава се чете между тѣхъ едно **е**; на пр. (Вижъ притурката § 4.).

Преводъ на примѣритѣ.

Бетъ, дъждъ, черъ, тече, оветъ, левъ, семе, чете, бѣлъ кеѣ, четемъ, черекъ, дъкълъ, мене, ксенесъ, медецъ, не, небе, чепъ, сльице, остень, пенелъ, чешелъ, фесъ, орѣхъ, мѣхъ, жешъ, рече, дене, дѣто, тѣнакъ, стене, беремъ, свѣтъ, свѣшъ, себе, теленце, вѣтръ, вѣнецъ.

А

§ 5. Гласната **а** има при произношението си характеръ на сила; за това назначава се символически:

1. Като се надобели предетоящата съгласна (съ исклучение на **т** и тѣко **ф**, което се пише отъ доло на горе). (Вижъ притурката § 5.).

2. Въ скалата на гласните **а** е средня гласна, (скала **и**, **е**, **а**, **о**, **у**); следователно назначава се **а** символически тоже по на-

чинътъ, като предстоящата ѝ съгласна, ако е мала, се тура въ средата на при нея стоящия знакъ, ако е той отъ срѣдня во-личина. (Примѣри виждъ въ притурката §, 5, 2.)

3. Съ свои собствении белѣгъ **а** се пише въ началото на рѣците и послѣ на горе веденитѣ знакове **т** и **ф**. (Примѣри виждъ въ притурката §. 5. 3).

Преводъ на примѣритѣ.

Абелъ, актъ, алманахъ, алтарь, Ана; балъ, Балканъ, банъ, бастъ, беседа; давамъ, давачъ, давателенъ, бѣла, дама, дѣска, баца; жена; бабава, закаррахъ, занатъ, земахъ; кабахатъ, камѣкъ, каменаръ, камера, капаръ, каса; лактъ; лѣпа; магаре, малекъ, маскара, металъ, махала, маша, месаръ; надежда, навадъ, насъ, начело, нѣма, небеса; ока, океанъ, окалентъ, одѣжда, останемъ, падежъ, пара, печалентъ, печатамъ, пѣнакъ, Пеща; раждамъ, резачъ, ралъ, рамене. рана, реска; сала, свѣтла, сенатъ, скала, старецъ, стѣния; табакъ; тактъ, теналъ, танетъ; характеръ, Цезаръ; чакамъ, частъ, череша, шаренъ, шахъ.

И

§. 6. Гласната **и** е висока и остра, назначава се тжй:

1. Символически, като се предстоящата съгласна тури високо. Този случай се употрѣблява най често при малки и срѣдни предъ срѣдни и дълги, а рѣдко при дълги предъ дълги. (Прим. в. въ притурката).

б) Като се заострятъ съгласните; **в, д, з, т, ст, х, ф, ч, щ**; така ставатъ слоговете ви, ди, зи, ти, сти, хи, фи, чи, ци; ит, иф. (Виждъ притурката.)

в) Предъ **т** и **ц** се назначава, като се нишатъ тия знакове вертикално отъ долу на горѣ, т. е. **т** и **ц** писани вертикално се четатъ **ит, иц**. (Виждъ притурката).

2. Въ всичките други случаи **и** може да се пише съ собствениитъ си знакъ, а пменно когато се намиратъ предъ **и** малки или срѣдни и също подиръ **и** малки знакове, или пакъ когато се намиратъ предъ **и** дълги също подиръ **и** малки, срѣдни или дълги знакове.

Преводъ на примѣритѣ.

Била, бира, битъ, винаги, вилица, видаръ, киши, киселъ, китка, китъ, кихамъ, кичастъ, либералентъ, лишада, лига, лигметъ, лика, линиръ, лира, листакъ, литера, лихъ, личи, личентъ, мигамъ, мидаръ, мистика, миравъ, мирентъ, нивентъ, никакъ, шике, пирамида, писаръ, писачъ, риеъ, рифъ, сивинъ, ситъ, сидефъ, сила, спречъ, ситентъ, тикамъ, тиранъ, титла, химна, циментъ. цииа, циница, чинт, чирентъ, шипа, шириия.

(Слѣдва).

K R A T K A

SLOVNICA BOLGARSKEGA JEZIKA.

(Za Slovence priredil A. Bezenšek*)

Prvi del.

I. O pismenkah.

Novobolgarski jezik je neposredni potomec staroslovenskega jezika, kakor tudi novoslovenski. Zato nahajamo med obema toliko srodnosti in enakosti. Samo je, kar se tiče gramatikalnih delov, novobolgarski jezik jako porušen, med tem da je novoslovenski dobro ohranjen.

Jezik ima tri glavna narečja: 1. podonavsko-bolgarski, 2. trakijski, 3. makedonski. Ti se opet delé v razna več ali menj znana podnarečja.

Opazka: V predstoječej slovnici držimo se onega bolgarskega jezika ali govora, kateri je najobčenejši in najbolj navaden v novejih spisih bolgarske književnosti. Napomenuti nam je, da ta ne spada izključivo v jedno ali drugo od navedenih treh narečij, nego se oslanja v jednom pogledu bolj na to, v drugem pa opet bolj na drugo narečje. A pravopis rabimo tisti, ki je najprostejši in najosnovanejši, a zajedno tudi najbolj razširjen, t. j. Drinov pravopis.

Od slovnice, ktere so nam do sedaj za bolgarski jezik mero-davne, imenujemo Momčilovo, Cankovo in Šiškovu.

*) Pri sestavljanju te slovnice držal sem se metode, ktera je provedena v Wagnerovej „Krátká mluvnicke jazyka bulgarského.“ Pis.

Bolgarska abeceda (azbuka) ima sledečih 32 pismenk:

Velike:	male:	pisane:	znane- nuje:	Velike:	male:	pisane:	znane- nuje:	Velike:	male:	pisane:	znane- nuje:
А	а	<i>а</i>	а	М	м	<i>м</i>	м	Ч	ч	<i>ч</i>	џ
Б	б	<i>б</i>	б	Н	н	<i>н</i>	п	Ш	ш	<i>ш</i>	ѣ
В	в	<i>в</i>	в	О	о	<i>о</i>	о	Щ	щ	<i>щ</i>	џт
Г	г	<i>г</i>	г	П	п	<i>п</i>	р		ъ	<i>ъ</i>	џ
Д	д	<i>д</i>	д	Р	р	<i>р</i>	г		ь	<i>ь</i>	џ
Е	е	<i>е</i>	е	С	с	<i>с</i>	с	Ђ	ђ	<i>ђ</i>	џ
Ж	ж	<i>ж</i>	џ	Т	т	<i>т</i>	т	Ю	ю	<i>ю</i>	ју
З	з	<i>з</i>	з	У	у	<i>у</i>	у	Я	я	<i>я</i>	ја
И	и (ы)	<i>и</i>	и	Ф	ф	<i>ф</i>	f	Х	х	<i>х</i>	џ
К	к	<i>к</i>	к	Х	х	<i>х</i>	h	Њ	њ	<i>њ</i>	ја
Л	л	<i>л</i>	л	Ц	ц	<i>ц</i>	с				

Velike pismenke po gornjem redu pišejo se tako:

*А, Б, В, Г, Д, Е, Ж, З, И,
К, Л, М, Н, О, П, Р, С,
Т, У, Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Щ, Ъ, Ы, Ю, Я.*

Pismenke se dele na samoglasnike in soglasnike.

Samoglasniki so: а, е, и, о, у, џ, ю, я, џ, џ. Prvih pet je prostih, a zadnjih pet složenih.

Polvokali so: ъ, ѵ.

Soglasniki so: 1. ustni: б, п, в; 2. zobni: д, т; 3. slitni: л, р; 4. nosni: м, н; 5. goltni: г, к, х; 6. nebni: ж, ч, ш, љ. sikavci: з, ц, с; 8. složeni: щ; 9. tuji: ф.

Goltnici г, к, х, prehajajo v nebne ж, ч, ш, in sikavce з, ц, с; n. pr. богъ, боже, бози; юнакъ, юначе, юнаци; Влахъ, Власи, влашки. Nadalje sikavci з, ц, с, prehajajo v nebne ж, ч, ш; n. pr. казвамъ, кажж; сърдце, сърдчатъ; кжсъ, кжшей.

Zobniki д, т prehajajo v щ in жд; n. pr.: платъ, плащамъ; видъ, виждамъ.

II. Glasoslovje.

A) SAMOGLASNIKI.

1. Prosti.

А а glasi se kakor slovensko а. N. pr. даръ (dar), рана (rana), глава (glava).

Е е glasi se na početku besedij kakor je; n. pr. единъ (jedin), е (je), еленъ (jelen), езеро (jezero), езикъ (jezik), drugače pa v sredini in na koncu besedij glasi se kakor čisto navadno e; n. pr. жена (žena), зеленъ (zelen), пепель (pepel). Ako nij na е акцент izgovarja se v nekterih krajih skoro kakor i; n. pr. перо = піро (peró).

Ор азка. Staroslovenskemu Ѧ, ki se je glasilo kakor nosovno „en,“ ohranil se je v novobolgarskom samo temeljni glas е, kakor tudi v novoslavenskem eziku. N. pr. месо, месо (meso); петь, петъ (pet).

Zdaj se v novobolgaskem čuje ж popolno še n. pr. v besedi pende (petdeset); а v novoslovenskem čuje se še v besedi „mesene“ (mesec), kakor jo tudi nekteri pišejo.

И и glasi se kakor i; n. pr. синъ (sin), вилица (vilica), писаръ (pisar).

Й ѥ = j; n. pr. твой (tvoj), войвода (vojvoda), рай (raj).

О о glasi se kakor naše o; n. pr. овца (ovca), овесъ (oves), доста (dosta), добро (dobro).

У у glasi se kakor slov. u; n. pr. другъ (drug), душа (duša), улица (ulica), уредъ (ured), чудо (čudo).

Ъ ѵ v sredini besedij, kakor tudi na konci samostavnikov in pridavnikov, kedar je k njim pripojen spolnik (тъ), glasi se kakor kratko, temno in zagoltno â; n. pr. Българинъ glasi se kakor Bâlgarin (Bolgar); братъ-тъ = bratât (brat), народътъ = narodât (narod). Na kraju besedij se nič ne čuje, nego naznačuje tvrdino in možki spol.

ь v sredini besedij glasi se (podobno kot **ъ**) kakor temno, kratko in zagoltno **â** ali **ê**; n. pr. чѣрта = čápta, č'rtá (črta) чѣрнѣ čěrn, č'rn (črn); вѣрба vrba.

Na koncu besedij se ne izgovarja, a stoji rad pri ženskih samostavnih, ki na soglasnik končujejo; n. pr. смѣртъ sm'rt, мѣлость milost, кость kost.

O p a z k a 1. Pri ženskih samostavnih končujočih se na **ь**, ako se jim pripoji spolnik (ta), nema **ь** nobenega glasa; n. pr. кость-та = kost-ta.

O p a z k a 2. **ъ** in **ь** ako z dvema soglasnikoma, od katerih posledni je **l** ali **r**, jedno slovkó napravljata, pišeta se navadno pred **l** in **r** a včasih tudi izza nju; n. pr. вѣкъ in вѣкъ (volk), дѣво in дѣво (drvo ali drevo).

ѣ ѣ se izgovarja, tudi kakor temno in kratko **â**; n. pr. рѣка = ráka (roka), пѣтъ pát (pot); мѣжъ-тъ mážât (ta mož.)

V staroslovenskem glasilu se je **ѣ** kakor nosovno **on** (**ân**), kateri izgovor se je še ohranil pri nekojih Slovencih na Koroškem in pri tako zvanih Bandovcih v Macedoniji; n. pr. рѣка (kor.-slov. ronka, mak.-bolg. ranka, novoblg. ráká, (novosl. roka).

V nekterih krajih na Bolgarskem glasi se **ѣ** kakor jasno, kratko **a**; n. pr. кѣща = kašta (koča, hiša), зѣбъ = zab.

O p a z k a 1. Iz razloga motnega izgovora glasov **ѣ**, **ь**, **ь**, nastalo je mešanje v bolgarskem pravopisu, ter se večkrat jeden znak z drugim meša; n. pr. сѣрдце piše se tudi сѣрдце, ali pa seveda etimologično neopravdano včasih сѣрдце (srce), кѣрвь (krv) — кѣрвь i кѣрвь, itd.

O p a z k a 2. Na mesto **ѣ** na koncu besedij, posebno pri glagolih piše se često prosto „a“ po fonetiškem načelu; n. pr. могатъ = можтъ (morejo).

2. SLOŽENI.

ѣ, ѣ glasi se v severno-iztočnih pokrajinah Bolgarske kakor „ja“ (ea), a v južno-zapadnih kakor „e“ ali pa tudi kakor hrv. **ě** (ie, je). A kot „ja“ se izgovarja na dotičnih mestih samo tedaj, ako je na njem naglas; nenaglašeno je povsod = e. N. pr. хѣбъ = hljar = hleap (hleb); мѣсто = mjasto = mjesto (mesto); трѣба trjaba treba; твѣрдѣ tvrde (tvrdo, jako); утрѣ utre (jutre); пари-тѣ parite (novci, denarji); вѣра vjara vera (vera); дѣлъ djal del; бѣло bjalo bealo (belo).

Ю ю glasi se kakor „ju“; н. р. югъ jug, юзда juzda (uzda)
юнакъ junak.

Ї ѥ glasi se kakor **ѣ** spojeno s „j“ = jâ; н. р. знаѣх
= znajâ (znam), играѣх = igrajâ (igram), реѣх = rejâ (rojem).

Я я glasi se kakor čisto „ja“; н. р. яб'лка jab'ka, явенъ
javen, яворъ javor, яйце jajce, яма jama, яремъ jarem.

Оразка. я in ѣ, ki se skoro jednako izgovarjata, mešata se
tudi večkrat v pismu, posebno na koncu glagoljev.

B) SOGLASNIKI.

1. Ustni:

Б б = b. Н. р. братъ brat, благо blago, баща baštâ (oče).

Na koncu besedi glasi se bolj tvrdo, skoro kakor naše р:
хлѣбъ hljar, ажбъ žâp.

П п = p: пусто pusto, погъ por, плодъ plod, падежъ pa-
dež, память pamjat (pamet).

В в = v: вода vodâ, врата vrata, воля volja, връхъ vr'h
(vrh). Na koncu besedij glasi se občeno kakor naše „f“: левъ
lef (lev), Ценовъ Cenof.

Оразка. Dialektički se „v“ v sredini in na začetku besedij
na nekih mestih izpušča; н. р. довица namesto вдовица (vdovica),
рабче namesto врабче (vrabec), сичко nam. всичко (vse).

1 Zobni.

Д д = d: душа duša, день den, длань ôlan, дума duma,
(beseda). Na koncu glasi se skoro tvrdo kakor „t“: градъ grat
(mesto), ледъ let (led).

Т т = t: торба torba, тежкъ težk' (težek), тука tuka
(tukaj). Na konci in v sredini besedij se v nekterih krajih „t“ niti
ne čuje; н. р.: милость izgovarja se milos', старость staros',
стрина srina.

3. Slitni.

Л л = l: ливада livada, поле pole (polje), любовь ljubov
(ljubezen). Na nekih mestih se „l“ izpušča; н. р. земля namesto
земля, сабя nam. сабля.

Р р = r: равень raven, работа rabota (delo), рогъ rog,
мразъ mraz, мрътво mr'tvo, риба riba.

4. Nosni.

М м = m: майка majka, мляко mljako (mleko), младъ mlad, море more (morje).

Н н = n: народъ narod, начало načelo (načelo), пива piva (pijiva), чернь čern, нога noĝa.

4. Goltni.

Г г = g: гора gora, господинъ gospodin (gospod), гласъ glas. Na koncu glasi se skoro kakor k; n. pr. врагъ = vrag (sovražnik).

К к = k: коса kosa, камакъ kamak (kamen), викъ vik.

Х х = h: хора hora (ljudje), ханъ han (gostilnica), хоро horo (narodni ples). V nekterih pokrajinah, posebno v Makedoniji, se h пеѣцѣ; n. pr.: оро нам. хоро, убава нам. хубава (lєra), снаа нам. снаха.

Оразка. Хв se glasi kakor „f“; n. pr.: захващамъ zafaštam (začenjām), хвала fala (hvala), хватъ fat (seženj).

6. Nebni.

Ж ж = ž: жито žito, жьртѣва žrtva, жеравъ žerav (žerjav) дружина družina. Na koncu se izgovarja kakor š; n. pr. мжжъ mǎš (mož).

Ч ч = č: честь čest, часть čast (del), черкова čerkova (črkva), човѣкъ čovjek (človek), чуждъ čužd (tuj).

Ш ш = š: душа duša, широкъ širok, шума šuma, страшливъ strašliv (strašljiv).

7. Sikavci.

З з = z: законъ zakon, забава zabava, казвамъ kazvam (pravim), захаръ zahar (sladkor). Na koncu besedij in v predložnih slovkah въ-, из- пиз- рав- пред к, т, п, х, ч, ш, щ glasi se kakor s. N. pr. азъ as (jaz), истокъ istok, разходъ rashod (sprehod).

Ц ц = c: царъ car, цвѣтъ cvjet, циганинъ ciganin.

С с = s: слънце sl'nce (solnce), сега sega (sedaj), сила sila, слабость slabost, лесно lesno (lehko).

8. Složeni.

Щ щ = št: баща bašta (oče), свѣщъ svješt (sveča), още ošte (še), що što (kaj), щета šteta (škoda), щърбина št'rbina (škrbinja), щипане štipane (ščipanje).

9. Туји:

Ф ф = f.: фенеръ fener (svetilnica), фабрика fabrika, фраза fraza, физика fizika.

III. Ob odnošenju bolgarsčine k slovenščini.

1. Na mesto bolgarskega ж ima slovenščina o; n. pr. зжѡбъ zob, мжжѡъ mož, джѡбъ dob, ржка roka, пжть pot, сждникъ sodnik, мждъръ moder.

2. Na mesto щ na koncu besedij ima slovenščina navadno č, a v sredini in na ročetku č, šč, n. pr. нощъ poč, пещъ peč, помощъ pomoč, щене ščene, ерѡцамъ srečam, плащамъ plačam, кжца koča (hiša), пущамъ puščam.

3. Namesto bolgarskega в стоји v slovenščini prosto e; n. pr. мѡра mera, снѡгъ sneg, пѡсенъ pesen, пѡна pena, мѡхуръ mehur, мѡсто mesto, мѡсець mesec, вѡра vera, вѡнецъ venec.

4. Namesto bolgarskega ѡ in ѡ v sredini besedij ima slovenščina e; n. pr. огънь ogenj, добъръ dober, низкъ nizek. —

5. Kder se nahaja v bolgarskih besedah skupina рѡ рѡ ali ѡр ѡр, izpušča se v slovenskem ѡ in ѡ navadno (neki pisatelji ga tudi tukaj naznačujo s „e“); n. pr. врѡхъ vrh, врѡшжъ vršim, дрѡжава država, бѡрдо brdo мрѡтвецъ mrtvec, мѡрщина mrcina, сѡрдце srce, сѡрна = (сѡрна) srna.

6. Kder je pak skupina ѡл ali лѡ v sredini bolg. besedij, imamo v slovenskem ol; n. pr. влѡкъ volk, вѡлна volna, пѡлкъ polk, пѡлно polno, сѡнце solnce, дѡлгъ dolg, дѡлжность dolžnost.

(Dalje sledi).

Po Dunavu.

(Odlomak iz putopisa „OD TRIGLAVA DO BALKANA“)

Napisao Ant. Bezenšek.

Stenogram se nalazi na str. 6 priloga.

Nijedna europska rieka, pa niti mnogoopjevani Rajn (Rena) ne pruža toli krasna i zanimiva ob svojih briegovih, koliko Dunav: nijedna rieka nije toli bogata na promjenah: iza evatućih polja Njemačke s njezinim bogatim kulturnim životom sliede u liepoj Austriji mogućni gorati briegovi, pokriveni s gustimi tamno-zelenimi šumami; Ugarska pruža polag svojih neizmernih „pusta“ i plodovitih ravnica prostrane vinograde u prekrasnom položaju, a iza „željeznih vrata,“ sredi divlje-romantičke naravi pune groznoga šućenja, gdje se Dunav s Austrijom razstaje, sliedi rumunska ravnica na jednoj, a bugarsko briegovje, izmjenjavajuće se s ravnicama, na drugoj strani. Zajedno se otvaraju sve znamenitosti orienta, koje čovjeka djelomice iznenadjuju, djelomice oćaravaju.

Najzanimivija i najveličastvenija partija na dolnjem Dunavu je bez dvojbe ona oko Oršave.

Nekoliko štacija pred Oršavom leže stara i nova Moldova. Posljednja bila je već za vremena Rimljana znamenita poradi svojih bakrenih rudokopa. Iz pronadjenih napisa sliedi, da su Rimljani imali ovdje svoj poseban rudokopni ured, jerbo su na njih imenovani Tacitus Agricola i kašnije Axius Aelianus kao prokuratori rudokopa.

Kad su g. 1848 Srbi prigodom svoga ustanka Novu Moldavu, koja ima s veće strane njemačke nasjelenike, zapalili, došlo je pod Bachovim vladarenjem to mjesto u posjed c. kr. privil. austr. državne željeznice, koja se nebavi više s kopanjem rude, nego s proizvodnjom sumporne kiseline i siekanjem šuma po šumarsko-gospodarstvenih naućih.

Pod Moldovom diže se sredi rieke visoka pećina „Babakaj“ nazvana, na čije vrhu je njekoć stražni toranj stajao. Pećina ima iz daleka oblik piramide te je visoka bar kao jednokatna kuća. O

toj pečini pripovjeda se u narodu, da je dobila svoje ime na sljedeći način. Bijaše u Turskoj kod jednoga bogatoga Age krasna Turčinka. U nju zaljubi se neki Madjar, i ona u njega, te napokon upotrebiv ugodnu priliku š njim pobjegne. A jedva je prešla Dunav, uhvate ju janičari turskoga Age; a taj ju onda izpostavi, ploviv š njom po Dunavu, u sredini rieke na toj pečini za kaznu za njezinu nevjernost, te joj dovikuje, odploviv sam dalje po Dunavu: „Babakaj! Babakaj!“ t. j. pokajaj se! pokajaj se!

„Babakaj — kaže smiehom,

„Kad ju tam ostavi

„Srditi Aga.“

I od tada ime Babakaj.

U posljednje doba pisalo se je po novinah, da se opazuju na toj pečini i blizu nje na obalah Dunava oko Moldave veliki potresi, uslied kojih se je Babakaj nekoliko porušio; nekoji prirodoslovci kazaše, da ima izgleda da će na onom mjestu nastati vulkan. Nu do sada se to nije obistinilo, niti se valjda neće.

Od Babakaja počamši nalazimo u Dunavu mnogo katarakta, koji čine vožnju mjestimice vrlo opasnom, tako da naš parobrod samo polagano i opriezno mimo njih prolaziti može. A okolija postaje sve to više zanimiva poradi prirodne krasote i historičkih znamenitosti, koje se na lievoj i diesnoj našem oku pokazuju. (Dalje).

Различни Стенографически извѣстия.

— Стенографата въ Българското народно събрание. — Понеже при първото Българско събрание въ Търново се осѣти голѣма нужда отъ стенографи (необходима принадлежност на всекия парламент), правителството на Българското Княжество се погрижи да удовлетвори тази нужда, като повика професора на висшата гимназия въ Загребъ, шеф-стенографъ въ Хърватскитъ съборъ, Г-нъ А. Безеншекъ, да състави стенографическо бюро въ първото законодателно събрание въ София. Г-нъ А. Безеншекъ състави стенографическо бюро като вие за спомощника Г-на Г. Прошекъ, назначи двама писари и единъ керекторъ; и така положи начало на стенографическо бюро, което съ време ще се допълнява съ Български стенографи. А за да се постигне поскоро това, Г-нъ А. Безеншекъ начна да преподава на частни любители стенографическото искусство а и на ученицитъ въ Софийската класическа гимназия.

Частни любители на стенографическото искусство за сега сж 12, между които има учители отъ гимназията и отъ народнитъ училища и чиновници; а отъ ученицитъ въ гимназията отъ II. и III. класове слушатъ 80 души. — Отъ това има надѣяда, че за няколко време ще може да се доерани бюрото съ повече стенографи, та да може бърво да приготвява стенографическитъ дневници, както това се върши при другитъ европейски парламенти. А за устройството на такова бюро ще поговоримъ когато му дойде редътъ.

— **Стенографитъ за Областното Събрание въ Пловдивъ.** Г-нь Председатель на постояненъ Комитетъ на областното събрание въ Источна Румелия (Г-нь Ив. Ев. Гешовъ) помоли съ дописътъ си отъ 16. Януарий т. г. № 31. Профессорътъ на стенографията въ София, да добави той двама стенографи за идущата сесия на областното събрание, и същевременно обърналъ се и на министерството въ София, да даде на Г-нь Проф. Безеншекъ допустъ за нѣкое врѣме, да организира той стенографическото бюро въ Пловдивъ. Нѣма съмнѣние, че нашето Министерство ще съ удоволствие изпълни желанието на събратия ни въ Южна България, за да могатъ точно да се зачуватъ за Историата технитѣ на първоначално равнище и основание на Български народъ твърдѣ важни дѣла, разясждения и говори въ обл. събрание. —

— **Стенографията въ Русия.** Стенографията, както я ний приготовихме за Български и други югославянски езици, ще се споредъ едно писмо, което приехме на 16. януарий изъ Москва, приготви и за руский езикъ, и ще скоро почне да се преподава въ Московската гимназия отъ единъ ученикъ на нашата Габелсбергеревска школа.

— **Hrvatskata stenografija.** Na kr. gimnaziji v Karlovcu predava stenografije bivši odličen naš učenec stenografije g. prof. Vamberger. Nadjamo se obširnejega izvestja za prih. broj.

— **Stenografija v dalmatinskem saboru.** Deželni (zemaljski) odbor dalmatinskega sabora obrnil se je na urednika tega lista, dne 10. jan. t. l. br. 603. da preskrbi stenografe za dalm. sabor, eventualno da sam prevzeme ta posel. A ker on poslednjej želji odbora seveda ne more zadovoljiti, priporočil je jednega od svojih bivših slušateljev stenografije, o katerem je prepričan, da je za ta posel jako sposoben, deželnemu odboru, da mu povedi stenografiranje saborskih razprav.

ИМЕНИКЪ НА ГГ. АБОНАТИТЪ.

(Imenik gg. abonentov.)

Д. Ценовъ въ София. — П. Поповичъ въ Белградъ. — Ив. М. Козаревъ, — К. Хр. Бобаревъ, — С. Расоловъ въ Дубница. — Д. Юсифовъ, Ташикмановъ, — М. Генчгъвъ, — Ст. Георгиевъ, — Т. Мариновъ, — И. Шандоровъ, — Х. Ивановичъ, — П. Константиновъ, — Л. Сарафовъ въ София. — Спасъ Вацовъ въ Ломъ. — Дл. А. Таневъ, — Б. М. Кумовъ, — А. Бабевъ, — Т. Гергиновъ, — Д. Гребенаревъ въ София. (Слѣдва).

Приложена е за ГГ. дѣлодѣлнитѣ
абонати брошюра:

„Първо преподавание на стено-
графията въ България.“

Priložena je za gg. celoletne abo-
nente brošura:

„Prvo predavanje stenografije
v Bolgariji.“

Naročnina v Avstriji pošilja se pod naslovom: „J. Naglič & E. Bezenšek“ v Zagrebu (Petrijnska ulica, 21).

Редакторъ и издатель Ант. Безеншекъ. — Уредник и издатель Anton Bezenšek

Народна Литография и Печатница на Б. Промекъ.

I. Угрюм Каруца.

20 20
 20
 20 20
 20
 20 20 20
 1, 2, 3 20

20 20
 20 20
 20 20
 20 20
 20 20

20 20
 20 20
 20 20
 20 20

20 20
 20 20
 20 20
 20 20

20 20
 20 20
 20 20
 20 20

20 20
 20 20
 20 20
 20 20

20 20
 20 20
 20 20
 20 20

20 20
 20 20
 20 20
 20 20

I. Наука за стенографиранима.

1. Воквали.

а, - е, и, и, - о, - у, - ъ

2. Номонанти.

а) наам: к, л, н, р, с, св

б) срдни: в, в, з, з, л, л, н, н

в) длаи: ж, ж, з, з, ф, ф, х, х, ц, ц, ч, ч, ш, ш

ѣ, ѣ, ѣ, ѣ

и Бела, и вилка, и вечеря, и весела, и деца,
 и дете, и дебелина, и елен, и есен, и
 зема, и жана, и леда, и леона, и меда, и
 Милец, и несења, и орева, и оцет, и
 пец, и пепел, и рѣка, и се, и се, и
 теле, и тебе, и тамна, и фенер, и
 Црква, и Речка, и љубав, и љубав.

Примѣри.

ѣ, ѣ, в, к-ф, л, л, а, ѣ, ѣ, ѣ,
 ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ,
 ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, ѣ,
 ѣ, ѣ, ѣ

Dan slavjanski.

(2-27)

g e m b,	e l' m b,
n e u o o	g' m b
e n e o' s t	e n e o' s t
e n e o' s t	e n e o' s t,
n e u o	n e u e
e n e o' s t	e n e o' s t

e n e o' s t	e n e o' s t
e n e o' s t	e n e o' s t
n e u o	n e u o
n e u o	n e u o
e n e o' s t	e n e o' s t
e n e o' s t	e n e o' s t

e l' m b
 e n e o' s t
 n e u o
 e l' m b
 e n e o' s t
 e l' m b

... I have not been ...
... to see ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

...
...
...

...
...

...
...
...
...

...
...
...
...

...
...

[...]

